

Nr 17.

Första kammarens allmänna beredningsutskotts utlåtande i anledning av väckt motion om vidtagande av åtgärder för återförande av sjuksköterskeutbildade gifta kvinnor m. fl. till aktivt sjukvårdsarbete.

I en inom första kammaren väckt, till dess allmänna beredningsutskott hänvisad motion, nr 351, har herr *Lundgren* hemställt, att Kungl. Maj:t snarast måtte vid staten tillhöriga sjukvårdsanstalter vidtaga sådana organisatoriska åtgärder, att, där så är möjligt, sjuksköterskeutbildade gifta kvinnor m. fl. kunna genom möjlighet till deltidsarbete återföras till aktivt sjukvårdsarbete.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har tagit del av yttranden från medicinalstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen och Svensk sjuksköterskeförening över en inom andra kammaren väckt likalydande motion.

Medicinalstyrelsen instämmer i motionärens uttalande om angelägenheten av åtgärder i motionens syftemål och framvisar i en uppgjord tablå över tillskottet till och avgången från den aktiva sjuksköterskekadern under åren 1944—48 att dylika åtgärder i hög grad äro påkallade. Sjukhusen torde i långt större utsträckning än vad nu är fallet kunna inrätta halv- eller deltidstjänster. Åtgärder i avsett syfte äro emellertid minst lika eller kanske ännu mer angelägna när det gäller landstingens eller icke-landstingsstäders sjukvård. Styrelsen föreslår åtgärder i följande hänseenden. För de statliga sjukhusens räkning inrättas lämpligt antal pensionsgrundande halvtidstjänster, som kunna få disponeras i stället för befintliga heltidstjänster av motsvarande slag. För de anställdas barn inrättas daghem i närheten av eller inom de större statliga sjukhusen. Statsbidrag beviljas för repetitionskurser för gifta sjuksköterskor, som varit ur aktivt arbete 10 å 15 år. Ändring vidtages i reglementet för statens pensionsanstalt så att deltidstjänst kan vinna anslutning till anstalten.

Arbetsmarknadsstyrelsen har anmodat länsarbetsnämnderna att verkställa en undersökning till belysning av de frågor som motionären berör. Härav framgår följande. Sjuksköterskebristen utgör f. n. 1 149. I relativt stor utsträckning uppehållas dock dessa tjänster av vikarier, vilka i många fall äro utbildade gifta kvinnor. Härutöver äro sedan en längre tid 400

distriktsskötersketjänster vakanta. De utländska sjuksköterskorna ha medfört viss lättnad i personalbristen. F. n. arbeta 337 utländska sjuksköterskor på olika sjukvårdsinstitutioner, och ytterligare utländska sköterskor, som icke erhållit kvalificerat sjukvårdsarbete, ha föreslagits att efter genomgång av härför avsedd kurs inplaceras i sitt yrke. I syfte att rekrytera folk till enklare sjukvårdsarbete i hemmen har en hemsamaritverksamhet startats. Härigenom skulle bl. a. lindrigt sjuka icke behöva belasta vårdplatserna. Ytterligare ansträngningar för avhjälpande av den stora och växande bristen på sjuksköterskor böra göras, och styrelsen delar motionärens uppfattning om önskemålet av tillförande i ökad omfattning till sjukvården av gifta sjuksköterskor. Av undersökningen framgår att dessa skulle i större utsträckning återgå till sjukvårdsarbete under förutsättning, att detta erbjöde bättre ekonomiskt utbyte, att ökad tillgång till huslig arbetskraft och daghem för barn vunnes samt att arbetstiden i möjligaste mån anpassades efter de tider, då de gifta kvinnorna kunde frigöra sig från arbetet i hemmen.

Svensk sjuksköterskeförening vitsordar det ökade behovet av sjuksköterskor och förordar försök att genom inrättande av deltidstjänster förbättra rekryteringen. Härvid är det av vikt att stor frihet lämnas den lokala ledningen att ordna dessa deltidstjänster med hänsyn till det totala behovet och den tillgängliga arbetskraften. Möjligheten att använda deltidstjänst bör fördomsfritt prövas på varje område. Anställningsförhållandena böra bli antingen likvärdiga med de fast anställdas i fråga om såväl löne- som sociala och pensionsförmåner (överenskommelse i denna riktning har nyligen träffats mellan föreningen samt Svenska landstingsförbundet och Svenska stadsförbundet) eller ock beräknas endast med kontant lön, inkluderande ersättning för förlorade sociala förmåner samt s. k. fasta kostnader.

Utskottet anser i likhet med motionären att då bristen på sjukvårdsutbildad personal vid sjukvårdsanstalterna är oroväckande, särskilda åtgärder böra prövas för att söka förmå sjuksköterskor, som i anledning av giftermål eller eljest lämnat sitt yrkesarbete, att genom att åtaga sig deltidarbete bidra till minskning av bristen. Enligt medicinalstyrelsen torde sjukhusen i långt större utsträckning än vad nu är fallet kunna inrätta halv- eller deltidstjänster, och enligt vad utskottet har sig bekant ha också inom landstingens och kommunernas sjukvårdsinrättningar sådana tjänster i ökad omfattning avtalsmässigt ordnats. En liknande utveckling inom den statliga sjukvården är enligt utskottets mening önskvärd. Utskottet anser därför, att en undersökning av möjligheterna att vidtaga nödiga åtgärder i motionens syfte bör komma till stånd.

Med vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att första kammaren i anledning av motionen för sin del måtte besluta, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t

anhåller om undersökning av möjligheterna att vidtaga sådana organisatoriska åtgärder, att sjuksköterskeutbildade gifta kvinnor m. fl. genom möjlighet till deltidstjänst kunna återgå till aktivt sjukvårdsarbete.

Stockholm den 16 mars 1950.

På utskottets vägnar:

JOHN SANDBERG.

Närvarande: herrar Sandberg, Birger Andersson, Ernst Hjalmar Nilsson*, Lundqvist, Johannesson, Hugo Sundberg, Carl Eric Ericsson*, Hesselbom*, Karl Persson och Petrén*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.